І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь . . .

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 81. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 1-го ТРАВНЯ (MAY) 1965 No. 81. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 30 квітня 1965 року

В АМЕРИЦІ

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА ДЖАНСОНА СТАРАЄТЬСЯ ДИПЛОМАТИЧНИМИ ЗАСОБАМИ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ТОГО, ЩОБ В ДОМІНІКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ЗАХОПИЛИ ВЛАДУ КОМУНІСТИ, яких там підтримує комуністичний диктатор Куби Фідель Кастро. Американська морська піхота має допомогти вивезти всіх американських громадян із острова. Але вона може і не допустити до перемоги комуністів. В Домініканській Республіці є вже понад 1 500 американських моряків. Президент конферував із державним секретарем Діном Раском і секретарем оборони Робертом Мекнамарою. Організація Американських Держав закликає обидві сторони припинити боротьбу та мирно вирішити справу, хто має бути президентом Домініканської Республіки.

МОРСЬКА ПІХОТА В САНТО ДОМІНГО ВІДБИЛА АТАКУ НА АМБАСАДУ ЗДА, вбиваючи дві особи. Можливо, що дальші два напасники були вбиті, коли з поблизьких домів прокомуністичні бунтарі почали стріляти до будинку американської амбасади. Коли бунтарі почали обстрілювати амбасаду, 70 американських моряків, що оберігають цей будинок, відповіли вогнем із скорострілів та крісів. Повстанці, прихильники колишнього президента Хуана Боша, скріпили свої сили і відважилися заатакувати амбасаду ЗДА. Морська піхота ЗДА має на цілі забезпечити евакуацію американських громадян, та не допустити до того, щоб в Домініканській Республіці захопили владу комуністи.

ВНАСЛІДОК ЗЕМЛЕТРУСУ НА ЗАХІДНЬОМУ УЗБЕРІЖЖІ ЗДА ЗГИНУЛО 5 ОСІБ, кілька осіб є поранені, а матеріяльні втрати поважні, що досі не підраховані. Найсильніше чути було землетрус в місті Сіятел у стейті Вашингтон. Між вбитими є дві особи, що загинули безпосередньо від землетрусу, а три особи померли на удар серця. Шкільні будинки та урядові бюра закрито, бо треба поправляти шкоди, спричинені замлетрусом. Вулиці в деяких місцях заблоковані цеглами та цегляними кладками з домів. Люди втікали на вулиці з домів. Три мости так пошкоджені, що вимагають направи. Вже тепер можна оцінити, що матеріяльні втрати становлять мільйони долярів.

ДЕФІЦИТ В ПЛАТНИЧОМУ БАЛЯНСІ З ЗАКОРДОНОМ ЗМЕНШУЄТЬСЯ В ЦЬОМУ РОЦІ внаслідок заклику президента Джансона до 600 більших американських корпорацій, щоб менше видавали долярів за кордоном та не збільшували відпливу долярів із ЗДА. В минулому році дефіцит в платничому балянсі з закордоном виносив $3 більйони, але в останній чверті 1964-го року цей дефіцит збільшувався так, що коли б його брати в річному відношенні, то він становив би $6 більйонів. Цього року в першій чверті цей дефіцит так зменшився, що є менший, як сума $3 більйонів в річному відношенні. Річне відношення дістаємо так, що суму з одного місяця множимо через 12.

КОМІСІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕКОМЕНДУЄ МІСТАМ ПОЛІПШИТИ МАСОВИЙ ТРАНСПОРТ, бо без того є неможливий розвиток міст і федеральний уряд мусить зі своїх фондів дбати про покращання транспортових засобів. КЕРозвитку — це неприбуткова організація, яку фінансують великі корпорації, які дбають про те, щоб якнайкраще розвивалася економіка країни. Комісія рекомендує підтримку залізничого транспорту, який є на услугах економіки. Транспортові засоби мають мати податкові полегші, щоб могли продовжувати свою працю. Комісія Економічного Розвитку три роки вивчала справу транспорту і тепер опублікувала свій звіт в цій справі.

У СВІТІ

У ПАРИЖІ ПРОГОЛОШЕНО СПІЛЬНИЙ ФРАНЦУЗЬКО-СОВЄТСЬКИЙ КОМУНІКАТ наприкінці 6-денної візити совєтського міністра закордонних справ, в якому говориться, що „ситуація на Індокитайському півострові погіршилась, особливо у В'єтнамі, внаслідку останніх подій і становить небезпеку для миру". У тому комунікаті таврується тамошню „інтервенцію з-звні", не називаючи нікого за іменем, що можна розуміти однаково на адресу ЗДА, як Комуністичного Китаю і Північного В'єтнаму.

ПРЕЗИДЕНТ КЕНІ ДЖОМО КЕНЬЯТТА ЗАЯВИВ, що він відішле назад до СССР зброю, що її привіз туди совєтський вантажний корабель, бо вона перестаріла. Є там, м. і., 24 танки з останньої світової війни та військові транспортні авта. За твердженням газет, головною причиною тієї чорного президента став незаповіджений приїзд до Кенії разом з отим транспортом зброї 17-членної совєтської військової місії під проводом одного генерала. Між Кеньяттою і совєтським амбасадором Лавровим прийшло до гострої виміни слів. Всю ту трансакцію з совєтською зброєю для Кенії зробив віце-президент Огінга Одінга, симпатик комуністів.

ПІВНІЧНО-В'ЄТНАМСЬКА КОМПАРТІЯ ПРОГОЛОСИЛА 1-ТРАВНЕВІ ГАСЛА, в яких закликається до активної боротьби проти „імперіялістів" не тільки у Південному В'єтнамі, але у сусідньому Ляосі. Ляоські й американські чинники давно твердили, що ляоські комуністи дістають допомогу не лише у зброї й амуніції, але і в людях від Північного В'єтнаму.

В БЕОГРАДІ РОЗПОЧАВСЯ СУДОВИЙ ПРОЦЕС перед 3-членним трибуналом проти професора й письменника Михайла Михайлова за його репортаж з СССР, в яких він твердив згідно з правдою, що совєтські концентраційні табори встановлено ще перед нацистськими. Йому закидають очорнювання запризязненої чужої держави. Він заперечив свою вину, заявивши, що правда про сталінізм не ображує СССР та що сталіністи й нацисти — це одно лихо.

ПРЕДСТАВНИКИ 12-ох АРАБСЬКИХ КРАЇН У КАЇРО ПОСЕРЕДНЬО НАТАВРУВАЛИ виступ туніського президента Габіба Бурґіби за мирне полагодження спору з Ізраїлем, прийнявши відповідну резолюцію. Проте не згадано там Тунісії ані прізвища Бурґіби і тон резолюції був пастільки „лагідний", що представник палестинських арабів Ахмед Шукарі, відомий з своїх напастливих виступів в ОН, обурений вийшов із залі. Савді Арабія, Марокко і Лібія були проти засуджування Тунісії та виключення її з Арабської Ліґи.

У СТОЛИЦІ КОНҐА ЛЕОПОЛЬДВІЛІ ВІДБУЛИСЯ 28 КВІТНЯ Ц. Р. парляментарні вибори, вперше від 1960 року. Управнених до голосування було 160.000 осіб. У первісному терміні за місяць раніше вибори не могли відбутися, бо власті не могли впоратися з складним апаратом, машинами до голосування і т. д. Кожний виборець діставав жменю папер: було 67 лист із 300 кандидатами, з яких мав вибрати двох — до двох палат парляменту.

НАПРОТИ АМБАСАДИ ЗДА В ДЖАКАРТІ, В ІНДОНЕЗІЇ, УРЯДОВА ПАРТІЯ ВИВІСИЛА велику афішу з закликом до зірвання дипломатичних взаємин з ЗДА. Гадають, що це станеться в короткому часі, бо Індонезія щораз виразніше стає сателітом Комуністичного Китаю, а місцева комуністична партія має вже найсильніший вплив на уряд.

УРОЧИСТІСТЬ ВМУРУВАННЯ ДОКУМЕНТІВ У ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ ВІДБУДЕТЬСЯ 22-ГО ТРАВНЯ

НЮ Йорк. — З Комітету Пам'ятника Шевченкові інформують:

Після успішного закінчення побудови й відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні дня 22-го травня 1965 р. відбудеться заключна урочистість, яка складатиметься з двох частин.

На площі з пам'ятником Шевченкові у Вашинґтоні, о годині 4:00 по полудні, буде переведена урочиста церемонія вмурування землі з могили Т. Шевченка і документів у постамент пам'ятника, в приявності представників Уряду ЗДА, УККА, Місцевих КПШ, Укр. Центральних Установ і Організацій. На цю урочистість запрошується українське громадянство, зокрема м. Вашинґтону й ближчих місцевостей. Земля з могили Тараса Шевченка, Пропам'ятна Грамота з підписами членів Комітету Пам'ятника Шевченкові, мікрофільми з документів, пам'яткові публікації та реліквії будуть замуровані в спеціяльній урні з нержавіючої сталі. Окрема делеґація перебере урну й понесе її до пам'ятника. По обох боках шляху цієї делеґації стоятиме почесна варта, яка складатиметься з представників організацій української молоді та ветеранів.

Перед пам'ятником урну перебере громадяни й репрезентанти установ, що зложили пожертви на побудову пам'ятника від тисячі долярів і більше. Тут почесну варту творитимуть репрезентантки українського жіноцтва.

Урна буде передана до рук автора пам'ятника Л. Молодожанина і архітекта площі Р. Жука, які покладуть її в постамент пам'ятника для замурування. Свідками цього акту будуть особи, які привезли з України, з могили Т. Шевченка, землю і передали її Комітетові Пам'ятника Шевченкові для вмурування в постамент пам'ятника. До складу згаданої окремої делеґації запрошуються і українських поетів на еміґрації.

Молитви прочитають о. о. пароохи УПЦеркви і УКЦеркви. Доповідь в англійській мові, на площі перед пам'ятником Шевченкові, виголосить відомий шевченкознавець проф. д-р В. Кирконнел, — президент Акадія Університету в Новій Шкотії в Канаді. Гимни та Заповіт співатиме філядельфійський хор Прометей під проводом проф. Івана Задорожного. Другою частиною програми буде Концерт і Бенкет в залі готелю „Мейфлавер" у Вашинґтоні.

В Ню Гейвені відбулися Загальні Збори відділу УККА

Ню Гейвен. (М. Н.). — Д-р Михайло Сеґурович, знаний суспільно-громадський і спортовий діяч в Ню Гейвені, Коннектикат, був обраний на голову місцевого Відділу Українського Конґресового Комітету Америки, у висліді Загальних Зборів, що відбулися в суботу дня 27-го березня 1965 року. Дотеперішній голова цього Відділу, який вложив багато праці в його розбудову, мґр. Олег Микитей, відмовився від поновної кандидатури з огляду на перевтаження працею. В склад керівних органів Відділу увійшли знані з довголітньої праці в системі УККА слідуючі особи: Д-р Ярослав Туркало — Заступник Голови; Пані Софія Данко — Другий Заступник Голови; Д-р Іван Кизик — Секретар; Інж. Михайло Пушкар — Секретар (протоколяр); сотник Іван Стратийчук— Скарбник; професор Юрій Цебрівський — імпрезовий референт; Василь Гачкевич — Господар. Члени Управи: пп. Осип Яхницький і Іван Витвицький.

Контрольна Комісія: Монс. Іван Стах, Мґр. Олег Микитей, Іван Кошак. Товариський Суд: проф. Олексій Козловський, Д-р Роман Данко, Евстахій Кульчицький.

Загальними Зборами проводила Президія в складі: Д-р Іван Лобай — Голова і Інж. Михайло Пушкар — Секретар.

Документальний фільм: „Від Митрополита Андрея до Кардинала Йосифа" буде висвітлений в Ню Йорку

Ню Йорк. — У найближчий четвер, п'ятницю і суботу, 6, 7 і 8-го травня 1965 р., відомий наш фільмовий продуцент Ярослав Кулинич висвітлить тут у приміщенню Народного Дому свою найновішу фільмову продукцію: документальний фільм „Від Митрополита Андрея до Кардинала Йосифа". У вияснення сказано, що фільм складається з „кінокадрів з днів величі і слави князів Української Церкви — слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького і Верховного Архиєпископа і Кардинала Йосифа Сліпого". Фільм озвучений і в кольорах. Головну частину цього фільму становлять документальні знімки, пороблені продуцентом під час великих урочистостей інсталяції нових кардиналів, між ними й кардинала Йосифа Сліпого в Ватикані з кінцем лютого цього року, включно з історичною українською авдієнцією в Папи Павла VI. Висвітлювання фільму відбудеться в четвер і п'ятницю 6 і 7-го травня о год. 7:30 ввечорі, а в суботу, 8-го травня, в годинах: 3-ій, 5:30 і 8-ій ввечорі.

ПРЕЗИДЕНТ ВІТАЄ НОВОПРИЗНАЧЕНИХ ЧЛЕНІВ УРЯДУ

Президент Джансон ґратулює трьом із новопризначених членів адміністрації: Чарлзові С. Морфі — голові Ради Цивільної Аеронавтики, Вільямові Ф. МекКі — голові Федеральної Аґенції Авіяції та Вілборові Дж. Когенові — підсекретареві здоров'я, виховання і суспільної опіки.

ЗДА МОГЛИ Б ІНТЕРВЕНЮВАТИ ПРОТИ ЗАХОПЛЕННЯ ВЛАДИ В ДОМІНІКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Вашинґтон. — Становище в Домініканській Республіці в п'ятому дні заворушень погіршилося на стільки, що уряд уважав конечним вислати туди дальших 1 000 моряків, які могли б діяти тоді, коли б комуністи старалися захопити владу в свої руки. Перших 500 моряків мали завдання допомогти при вивезенні американських громадян із країни, яка вже від неділі, 25-го квітня є без дійсної влади, і представники якої заявили, що не можуть запевнити безпеки американським громадянам та всім іншим чужинцям. Армія є за поворот із вигнання колишнього президента Хуана Боша, який сам не є комуністом, і який перебуває в Порто Ріко. Але проти нього є летунство й фльота. До прихильників Боша приєдналися явні і тайні комуністи, які хочуть захопити владу в свої руки, маючи до помогу Кастра. Комуністи атакували будинок американської амбасади, але не мали успіху, бо його оборонили американські моряки. Президент Джансон дістав звіт, що між провідниками бунтарів є кілька комуністів. ЗДА не хочуть вмішуватися до внутрішніх справ інших американських держав, але коли б грозила комуністична небезпека тій республіці, американські моряки не допустять до того, щоб комуністи захопили владу. Кастро гостро виступив проти того, що ЗДА вислали свою морську піхоту до Санто Домінго, хоч морська піхота не вмішувалася до боїв між прихильниками і противниками Боша. Секретар Білого Дому Дж. Рід заявив, що Президент нараджувався із своїми найближчими співробітниками, щоб видати інструкції американському амбасадорові до Організації Американських Держав Еллсвортові Бонкерові, як він має діяти на терені цієї організації, щоб мирним способом полагодити той спір, що його викликало непорозуміння в справі президентури в Санто Домінго. Рада ОАД вже в четвер прийняла звіт про події на острові та довідалася, що комуністи ведуть акцію за те, щоб оволодіти Домініканською Республікою. Деякі члени Ради ОАД мали застереження щодо того, чи висилання американських вояків було правильним без попереднього порозуміння з представниками інших американських держав. Рада вислала просьбу до папського нунція в Санто Домінго, щоб він прислав звіт про тамошні події та про те, чи можна дійти до замирення між противниками без інтервенції збоку.

Українці взяли участь у передвиборчому зібранні Польонії в Джерзі Ситі

Джерзі Сіті. — В середу, 28-го квітня ц. р., тут трапилася подія, яка відкриває та вказує на можливість нового розвитку в житті Американських Українців: наладнання відповідних зв'язків та співпраці з іншими американськими етнічними групами в американській політиці. Цією подією було передвиборче зібрання місцевого Відділу Американської Польонії, в якому взяли активну участь репрезентанти Української Громади очевидно на запрошення Польонії. Віче відбулося в Польському Домі, у вщерть заповненій залі та з виступами всіх кандидатів на офіціяльному списку Демократичної партії: посадника міста Томаса Вілена, який кандидує на перевибір трьох загально-міських радних: Томаса Флаґерті, Евеліни Голендер та Стефана Копицінського, що є польського роду, як також радного округи Педута, що є італійського роду. На зборах, що мали типовий американський передвирчий характер, включно до музики, співів та багатьох промов, взяли участь також численні міські і партійні достойники, включно з повітовим лідером Демократичної партії та членом її Крайового Комітету, Джаном Кені. На запрошення Польонії з українців взяли участь активний в Демократичній партії гол. предсідник УНСоюзу та екзекутивний віце-президент УККомітету Йосип Лисогір і місцеві активні демократичні діячі: голова Українського Народного Дому Іван Бервецький та Михайло Ворхол. Був також респондент „Свобода". Обидві перші: пп. Лисогір і Бервецький, сиділи в почесній президії та промовляли. До речі: п. Лисогір почав своє слово українською мовою, привітавшись з публікою нашим: „Добрий вечір", та одержавши у відповідь хорове: „Добрий вечур!"

Виступи українських представників, як і польських промовців ішли по тій самій лінії: ми надзвичайно заінтересовані в тісній, взаємній співпраці до американської і „старо-крайовому" відношеннях.

У багатьох місцевостях, включно з Джерзі Сіті, при відповідній співпраці слов'янських та інших етнічних груп можна здобути поважні позиції та з тим більшим успіхом вплинути на американську як внутрішню, так і закордонну політику в найкращому інтересі Америки й країн нашого походження.

А дружба і співпраця цих етнічних груп в Америці може поважно причинитись і до такої ж дружби та взаємного вирозуміння між народами їхнього походження. Всі заінтересовані висловлювали надію, що зіче в Джерзі Сіті буде добрим прикладом.

Померла відома українська співачка Зоя Гайдай

Київ. — Київська „Культура й життя" (донедавна „Радянська культура") з 23 квітня ц. р. повідомляє, що в середу 21 квітня померла відома українська співачка, професор Київської Консерваторії ім. П. Чайковського Зоя Михайлівна Гайдай. Народжена 2 липня 1902 р. в Тамбові в родині вчителя співу й етнографа, Зоя Гайдай закінчила в 1927 році Музично - драматичний Інститут ім. М. Лисенка і після двох років праці в Київському оперному театрі, була провідною солісткою Харківського, а з 1934 по 1955 рік Київського театру опери та балету. В цілому ряді опер і п'єс Зоя Гайдай виконувала ролі головних персонажів, зокрема відома була своїми ролями Наталки в „Наталці Полтавці" М. Лисенка, Оксани в „Запорожець за Дунаєм" С. Гулак - Артемовського, Гальки в „Гальці" С. Монюшка, Гелени в „Богдан Хмельницький" К. Данькевича та багатьох ін. Понад 50 оперних партій. Важливе місце в її багатогранній творчості займала концертова діяльність. Виступала з концертами в багатьох країнах світу, також і в ЗДА. З 1947 року до кінця свого життя працювала професором співу Київської консерваторії.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

В АВСТРАЛІЇ СТВОРЕНО УКРАЇНСЬКУ АНТИБОЛЬШЕВИЦЬКУ ЛІҐУ

У Мельбурні, Австралія, в днях 27-28 березня 1965 р. відбулася Перша конференція Української Антибольшевицької Ліґи (УАЛ), нової організації українців Австралії, яка за завдання поставила собі мобілізувати українські самостійницькі сили до боротьби з московсько-большевицьким імперіялізмом. УАЛ є суспільно-політичною організацією.

ПАНЕЛЬ МОЛОДЕЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Чотири молодечі організації „Зарево", ТУСМ, ОДУМ й Ліга Української Православної Молоді влаштовують у суботу 1 травня ц. р. в залі Українського Інституту Америки о год. 7-ій веч. панель на тему „Українські політичні партії та майбутня українська політична репрезентація назовні". Панель буде попереджений короткою доповіддю д-ра П. Стерча про внутрішні українські політичні відносини.

РУКОПОЛОЖЕННЯ В ДИЯКОНИ І ПРЕСВІТЕРИ СЕРГІЯ КІНДЗЕРЯВОГО-ПАСТУХОВА

Ню Йорк. — В днях 25-26 квітня ц. р. на Великдень відбулося у Свято-Троїцькому Соборі у Брукліні рукоположення в диякони і пресвітери відомого українського мистця і богослова Сергія Кіндзерявого-Пастухова. Довершив чину рукоположення архиєпископ Палладій. Новопосвячений священик плянує присвятитися головно проповідницькій та місійній діяльності. Першу Літургію святі. Сергій Кіндзерявий-Пастухів відправить в неділю 9 травня ц. р. у Свято-Троїцькому Соборі.

„ЖАННА Д'АРК — НАЙБЛИЖЧА ТЕАТРАЛЬНО МИСТЕЦЬКА ПОДІЯ В НЮ ЙОРКУ

В неділю 9-го травня ц. р. о год. 3:30 по пол. відбудеться у відомій українській публ. залі Фешен Інституту при 225 Вест 24 вул. в Ню Йорку вистава драми Жана Ануї „Жанна Д'Арк" у виконанні театру „Заграва" з Торонта, Канада. Після вистав цієї п'єси в Канаді появилися в українській пресі захоплені рецензії, в яких, між іншим, вказувано на велику співзвучність заторкнених з-перед 500 років подій із сучасною українською проблематикою. У виставі беруть участь 28 акторів. Вистава відбудеться під патронатом Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку.

ВИСТАВКА ОБРАЗІВ БОРИСА КРЮКОВА І ОЛЬГИ ГУРСЬКОЇ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В неділю 2-го травня ц. р. о год. 1-ій по пол. відбудеться в галерії Українського Літературно-мистецького Клюбу в Ню Йорку відкриття виставки двох артистів-малярів, що постійно живуть в Буенос Айресі в Арґентині, Бориса Крюкова і його дружини Ольги Гурської, обоїх вихованців Київського Художнього Інституту. Борис Крюків запрезентує 45 образів, з того 30 олійів і 15 ґвашів, різнородної, головно історично-козацької, тематики, а Ольга Гурська — 28 олійів, включно квіти і мертву природу. На цій виставці не буде ні одного образу з приватних збірок. Промову на відкритті виголосить від Об'єднання Мистців Українців в Америці, яке спонзорує виставку, артист Антін Малюца.

НОВА ДОВГОГРАЙНА ПЛАТІВКА З ПІСНЯМИ І. СИНЕНЬКОЇ-ІВАНИЦЬКОЇ

Мюнхен. — Відома українська співачка Івана Синенька-Іваницька наспівала в одній із німецьких фірм у Мюнхені довгограйну грамофонну платівку з українськими піснями. З одного боку є пісні Стеценка: „Вечірня пісня", Лисенка „Айстри", Січинського „Бабине літо" та Нижанківського „Прийди", „Жита" та „Засумуй, трембіто"; з другого боку — Барвінського „Половина саду цвіте", „Ой, не світи, місяченьку", „Коливанка", Людкевича „Ой, співаночки мої", Лятошинського „Ой, у полі тихий вітер віє" та „Діброво зелена" Масляка.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

ПРИМУШУЮТЬ РІЧКУ ПРАЦЮВАТИ НА КОМУНІЗМ

. . . Зовсім не по-весняному тріщав мороз, сипав сніг. Відігрівали пошерхлі руки над вогнищем. В таких умовах працює молодь, як описує кореспондент А. Орчик („Молодь України" з 6 квітня ц. року), щоб води річки Самари наповнили річку Кільчень, або, як каже кореспондент — „примусити річку працювати на комунізм".

В АКОРДЕОНАХ ЗАПАДАЮТЬСЯ КЛЯВІШІ

На складі Полтавської фабрики музичних виробів лежать понад три тисячі акордеонів „Піонер", — пише 7-го квітня ц. р. кореспондент „Робочої Газети". Чому? Їх не хочуть купувати. В акордеонах западаються клявіші, недоброякісні механізми, не зольми приємний звук.

ЛОВИЛИ РИБУ, А СПІЙМАЛИ ПОРОСЯ

Батьки учнів старшокласників міста Львова пишуть 7 квітня ц. р. в „Молоді України": „Нас турбує одне — валітку, коли закінчуються заняття в школі, діти старшого віку залишаються напризволяще".

Що з того виходить, батьки ілюструють таким фактом: „Минулого року наші хлопці поїхали рибалити і ... вирали в селі порося ... Їх спіймали. Ми відшкодували збитки, і на цьому походи на лоно природи скінчилися".

Далі батьки розповідають: у Львові — чудові парки. Одна з кращих у Европі — Стрийський парк, парки ім. Богдана Хмельницького та Івана Франка. Але підліткам дається право лише поглинати збоку, як ґрають, скажімо, в тенісі солідні дяді.

„ЛАСТІВКА" . . . ЗАХЛИНУЛАСЯ ПИВОМ

Нарешті з'явилася вивіска „Ластівка". Ще одна кав'ярня для молоді в Полтаві. Тут мали б зустрічатися артисти, збиратися літератори, композитори, мистці ... Але це було лише спочатку, бо „Ластівка" захлинулася пивом. Кав'ярня перетворилася на пивну. („Молодь України" з 2 квітня ц. р.).

НЕ ВМЕР ДАНИЛО

Кореспондент „Радянської України" В. Фомін пише в газеті з 9 квітня ц. р.: „Нині меньше стало на Сквирщині (Київщина) традиційних нарад, на які колись скликали господарників і спеціялістів для чергової „накачки" ...

Тепер господарникам дали більше ініціятиви, і тому „більше стало партійної вимогливості".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY. N.J. 07303

Нехтувані права

Навряд чи є яка американсько-українська організація чи установа, яка не мала б у своїм статуті та в своїй програмі виписаної головної мети: працювати для добра Америки і України. Таку мету відносно Америки ,своєї прибраної батьківщини, та країни свого походження мають організації і всіх наших американських етнічних груп, і всі вони на свій лад до неї змагають. Це, сказати б, самозрозуміле завдання, що стало інтеґральною частиною американського способу думання та американського світогляду, малощо не від початку заселювання Америки пришельцями з інших країн і континентів. Коли ж мова про українських поселенців, то й вони прийняли цю філософію від самого початку.

Життя й досвід підказують, якими засобами й методами можна найуспішніше працювати і змагати до цієї мети: треба бути добрим громадянином Америки і вірним сином народу свого походження. Створена цим же досвідом концепція „двох батьківщин" ідеально розв'язує цю проблему, тісно пов'язуючи й утотожнюючи добро народу нашого походження з Америкою, і навпаки — добро Америки з добром народу нашого походження.

Пригадуємо ці відомі істини на те, щоб звернути увагу на поважне недомагання в житті і праці нашої американсько-української спільноти: виразно наявний брак балянсу в нашій активності, прикре занедбування й нехтування тих прав і обов'язків, що їх ми маємо, як американські громадяни. А це занедбування та нехтування нашими громадянськими правами з черги значно зменшує й ефект та можливості нашої праці для добра України. Зілюструємо це одним конкретним прикладом:

Два дні тому в Джерзі Сити у битком набитій великій залі старого Польського Дому відбулося віче місцевого відділу Американської Польонії. Всі промови передавано через гучномовці на закриту для звичайного вуличного руху околицю. Віче відкрив місцевий суддя польського роду, після чого в удекорованій американськими і польськими прапорами залі відіграно й відспівано американський і польський національні гимни. Виступали прерізні достойники, всі кандидати на посадника міста та міських радних на офіційному списку Демократичної партії, і головні місцеві та повітові лідери тієї партії. Між кандидатами був один польського роду — центральна особа на тому зібранні. Віче мало прикладний американсько-польський характер. Проблеми міста, повіту, стейту і країни тісно пов'язувано з проблемами допомоги американських поляків країні і народові їхнього походження. „Що дали б наші брати і сестри в Польщі за право так вільно говорити й так вільно голосувати, яке ми маємо тут в Америці! Якщо ми з цього права вповні не скористаємо, одного дня ми можемо його так само втратити!" — говорив один із промовців.

Очевидно, що подібні віча відбуваються і в українських громадах. А проте, між ними є велика різниця. Вона головно в тому, що цими передвиборчими вічами, як і самими виборами, ми, як українська громада, найменше інтересуємось, наші залі на таких зібраннях світять пусткою, скаля заторкуваних проблем обмежена. Пригадка деяких із таких наших зібрань та порівняння їх із цим польським дає відповідь і вияснення, чому у списках кандидатів на різні міські, повітові чи стейтові — не кажучи вже крайові — уряди так рідко трапляються особи українського роду, чому нам так важко добитися, наприклад, згадки про Україну в передвиборчих партійних програмах - плятформах, та на десятки інших „чому": ми не встаємо, і нас не видно при виборах, отже тому ми й не рахуємось.

З цього погляду є діяметральні різниці між нашими громадами і громадами італійського, ірляндського, польського чи іншого роду. Що більше, діяметральна різниця існує навіть між нами самими, між тим, що робить на крайову скалю у Вашинґтоні, репрезентуючи УККА, його президент проф. Добрянський, і що робимо ми в наших громадах. Звичайно, виїмки трапляються, звичайно, є цілий ряд активних в американському політичному житті наших народжених в ЗДА громадян та й деяка частина з новіших поселенців, як — напр. — Іван Одежинський в Філядельфії, чи Іван Телюк у Ню Гейвені, які сильно заанґажовані в діяльності американських партій. Але коли мова про нас, як масу, ми дуже далеко відстаємо від наших співгромадян інших етнічних походжень.

Це не перший і не останній голос у цій справі. Але самого голосу не вистачить, треба акції! Треба при кожній нагоді актуалізувати в наших зорганізованих громадах наші місцеві, стейтові і крайові американські проблеми, треба відновлювати й поширювати діяльність давніх і організувати нові партійні клюби, треба нав'язувати дружні й тісні взаємини з політично-партійними проводами, треба бути повними громадянами і не тільки респектувати закони та платити податки, але й користати з усіх тих прав та привілеїв, що їх нам дає американське громадянство.

Богдан Галайчук

КІНЕЦЬ ОДНОГО ФЛІРТУ

23-го квітня колюмбійський президент Леон Валенсія виголосив промову на конґресі хліборобських синдикатів. Як виходить з інформацій, що їх дістала колюмбійська розвідка безпосередньо з Куби, — сказав він, — там опрацьовано детальний плян, широку партизанську й терористичну акцію, між іншим атентати проти президентів Колюмбії та Венесуелі. Цього року, — додав він, — знову вибрано ці дві країни як об'єкт посиленої комуністичної діяльности. Слід пригадати, що ще 7 квітня затримано кур'єрів італійської компартії, які намагалися перешмуґлювати поважні фонди на фінансування терроризму у Венесуелі. І що кілька днів пізніше викрито широкий обмін інформаціями між компартіями Італії та Мехіко.

Куди знаменнішу промову виголосив день раніше через радіо чілійський президент Едуардо Фрей. Хоч основною темою її був недавній землетрус, Фрей гостро заатакував спровоковані комуністами вуличні заворушення у столиці, що „творять частину широкої політичної акції з метою ослабити уряд та спричинити його упадок". Фрей вірить, що „леґальна влада, вибрана народом, не може бути опанована меншинами, які змагають до помсти й порушення ладу".

Конкретно, Фрей мав на думці збройну революту індіян, які домагалися землі, хвилю страйків пекарських та санітарних робітників і вуглекопів, зокрема, недавні заворушення в столиці, спричинені підвишкою автобусових тариф. Спинимося над цим останнім проявом, бо в цьому випадку „знаємо пісеньку та її автора".

Протести проти підвищення тариф — традиційний засіб з комуністичного арсеналу. Кілька років тому комуністи зорганізували перед тутешнім президентським урядом протест проти підвищення оплати за електричний струм, дармащо не стояла вона в ніякій пропорції до загального рівня цін. Кілька тижнів тому зорганізували вуличні заворушення, протестуючи проти подорожчання автобусових квитків у Лімі, тепер у Сантіяґо.

І в Лімі і в Сантіяґо заворушення — включно з підпалом автобусів — були подані як „студентські". Дивно, — завважує один пресовий коментатор, — бо в лімських часописах появилися світлини арештованих за участь у заворушеннях, які своїми обличчями „не дуже нагадують студентів". Що ж, можливо, що арґентинський журналіст не був у Лімі і тому не знає, що студенти тамошнього державного університету здебільша метиси, дуже бідно одягнені і скидаються на люмпен - пролетарів зі „слемів", розкинених довкола Буенос Айресу — тому на основі згаданих світлин не можна робити надто далеких висновків. Зате можна робити їх на основі телеграми „Юнайтед Прес" з Сантіяґо з 23 квітня: під час „студентської" маніфестації перед чілійським Конґресом поліція затримала 26 осіб, з яких лише 2 були студентами.

Це пригадало мені полеміку, у 1962 році, в нюйоркському дискусійному клюбі, що гуртує латиноамериканських студентів і докторантів, між двома християнськими демократами: молодим венесуельським дипломатом та чілійським студентом, який гостро критикував, як недемократичну, заборону комуністичних маніфестацій у Венесуелі. Доказуючи необхідність заборони, венесуелець оповідав, як виглядають такі маніфестації: „Комуністи наймають групу безробітних, щоб вони уладили вуличне заворушення, з окремими преміями за аґресивність. Маніфестанти стріляють до поліцистів, при чому гине один маніфестант. Комуністична преса закликає до помсти: „Поліція замордувала студента!". Під час маніфестаційного похорону провокують заворушення, в якому гине один чи другий напасник, що дає привід до нових комуністичних похоронів, і так далі — раз пущене в рух рукою комуністичного техніка „перпетуум мобіле" діє".

Під час чілійських заворушень, 22 квітня, комуністам не вдалося довести до проливу крови, бо карабінери не дали себе спровокувати, але не зважаючи на це, всі три комуністичні щоденники нарікають на „шал фашистської бестії", яка, мовляв, не заваґалася вжити супроти „студентів" такої негуманної зброї, як пожежні сикавки і навіть слізні ґранати (чи пак „хемічну зброю", вжиту у В'єтнамі).

Не знаю, чи мій молодий чілійський знайомий з Ню Йорку змінив думку про топтання демократичних вольностей у Венесуелі, але суперпроґресивний Фрей заговорив, врешті-решт, подібною мовою, як „реакційний" Валенсія.

Характеристична схожість промов, виголошених одночасно двома південноамериканськими президентами, що діють на двох протилежних кінцях континенту і займають дуже відмінні політичні позиції. З політично - соціяльного погляду Валенсія винесений на президентське крісло консервативно - ліберальною коаліцією, подібно до тої, що її Фрей розбив упрах у виборах 2 вересня 1964 р. та 7 березня ц. р.

Різний підхід обох президентів до комунізму як на міжнародній, так і на внутрішній площині. На форумі Організації Американських Держав, зокрема на останній консультативній конференції міністрів закордонних справ у Вашинґтоні в липні минулого року, колюмбійський президент займав, поруч венесуельського, найрадикальнішу протикастрівську позицію, тоді як чілійська християнська демократія підходить до кастризму з чисто толстовським „непротивленням злу".

Навіть у недавньому інтерву для одного мехіканського часопису Фрей висловився дискретно проти бльокади Куби. Не диво, що деякі американські кола дивляться на Фрея з повним недовір'ям, а Ролянд Еванс і Роберт Новак навіть висловили підозріння (до речі, заперечене 16 квітня чілійським міністром закордонних справ), мовляв, Чіле приготовляє протиамериканську „годинникову бомбу", що має вибухнути 20 травня на міжамериканській конференції в Ріо де Жанейро. Навпаки, колюмбійський президент, свідомий комуністичної загрози, дає повну підтримку американській зовнішній політиці, не лише проти комуністичного мостового причілку на західній півкулі, але й супроти деґоллівської диверсії.

Подібне розходження як на континентальній площині можна помітити також і на внутрішній. Колюмбійські уряди, як консервативні, так і ліберальні, загнали комуністів у глибоке підпілля по містах та в „партизанські республіки" по гірських нетрях. Чілійська

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Богдан Бойчук

ДО ПРОБЛЕМИ СУМЛІННОСТИ І ЧЕМНОСТИ В МИСТЕЦТВІ

Явище, коли дискусії й полеміки переключаються з суспільно - політичної площини на малярство і літературу, — здорове і відсвіжуюче. Варто тільки, щоб „Свобода" давала ширше місце — не тільки під „Голоси читачів" — для літератури і малярства, бо значна частина її читачів відчуває потребу інтенсивної, живої дискусії на ці теми.

Тому стимулюючим був „зудар" Л. Гуцалюка і С. Гординського з приводу виставки Ю. Соловія, точніше — з приводу деформацій у релігійному мистецтві.

Явище деформацій у релігійному мистецтві, щоб віддати терпіння розп'ятого Христа, не нове. Воно випливає з натуралістичної концепції, що всяке фізичне страждання спричиняє спазми, злами, викривлює обличчя, — викликає фізичні деформації. Якщо ми постараємось піднести цю концепцію в дещо вищу, абстрактну площину, то це означатиме, що біль і терпіння спричиняють фізичні „ненормальності" (бо викривлене обличчя, корчі м'язів і т. д. не є атрибутами нормального стану чи вигляду людини).

Отож, творячи в цій дещо вищій площині, мистець, щоб віддати терпіння Христа, може ширше використати цю концепцію „ненормальностей" в деформації, включно з шістьма пальцями на одній руці (в Ю. Соловія), включно з зображенням людини із нелюдським обличчям (як от у Пікассо). Ознайомлені з св. Письмом знають також, що Христос переносив терпіння, як людина, тож увесь той біль, включно з деформаціями тіла, мусів теж переходити як чаша, призначена Отцем.

Ми не твердимо, що деформація — це єдиний спосіб віддавати терпіння, не твердимо, що це спосіб найкращий, бо характер кожної творчости вимагає свого „найкращого" способу зображення, і він у різних малярів різний. Можна, наприклад, віддати страждання виключно кольором, без фігур, без об'єктів. Можна також зобразити це символом чи цілою системою символів. І кожний спосіб має свою логіку існування, має і своє право на існування. І слушно зазначив С. Гординський („Свобода" з березня ц. р.), що це тільки справа „особистого погляду", бо всяке сприймання мистецтва — це справа індивідуального порядку.

Дивує тільки продовження цієї думки в С. Городинського, яку наведемо: „Хай це був тільки мій особистий погляд, але наведений мистцем Гуцалюком приклад з трьома французькими мистцями (в „Свободі" з 16 березня ц. р.) не має ніякого глузду, бо ні один з них деформованого Христа не малював. Навіть Пікассо і Матіс, члени французької компартії, мали настільки такту, що для своїх картин з деформаціями вибирали мотиви інші, як Ісус Христос".

Якраз оце твердження змусило нас заторкнути проблему сумлінности і чесности в мистецькій критиці. С. Гординський мусить і повинен боронити свої творчі концепції (зв'язані з візантизмом). Така оборона різних напрямків стимулює, вона є рушійним чинником. Але треба базувати це на аналізі творчости, на строгій теоретичній обґрунтованості. А п. Гординський зводить усе до гри на патріотично - релігійних сентиментах свого читача. Бо, мовляв, навіть комуністи Пікассо і Матіс не робили такого злочину, як Соловій. І логічним висновком для спантеличеного чи „спатріотиченого" читача буде, що Соловій — гірший за комуніста.

Це якось тяжко погодити з людськими чеснотами. Тим більше, що твердження Гординського незгідні з правдою, і він це добре знає. Бо і Пікассо, і Матіс якраз мали настільки мистецького такту, що для своїх картин розп'яття брали мотиви Христа.

Пікассо в 1930 р. намалював „Розп'яття", яке є в його приватній колекції; ця картина виконана олією, 20 x 26 величини. Альфред Барр так характеризує цю картину в книжці „Пікассо: п'ятдесят років його мистецтва": в ній „якась дивна суміш стилів, якісь шалені деформації, багатство винахідництва і концентрована інтенсивність кольору . . ."

І це не єдиний образ розп'яття Пікассо, — цією темою він цікавився від 1927 до 1932 р., виконуючи ряд рисунків. Малював розп'яття, теж деформовані, Матіс: його „Хресна дорога" з каплиці Матіса у Ванс. Також щось воно не аж так погано з такими „комуністами", як Матіс, коли він а не хтось з правовірних розмалював один із шедеврів сучасного церковного мистецтва.

Виходить, що С. Гординський а пріорі приймає, що його читачі крайньо непоінформовані і будуть споживати все, що він їм дає, навіть „факти", які, як він сам знає, незгідні з правдою.

Ми рішили заторкнути цю проблему, щоб привернути в мистецьку критику почуття гідности і фаховости. Це стосується також до літератури (І. Костецький подібно трактує поетичну творчість Лесича на сторінках „Сучасности", і на це ми також будемо реаґувати).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У ВІДПОВІДЬ УСІМ

Мої завваження „Про показ моди" (26 січня ц. р.) викликали декілька відгуків на сторінках „Свободи", а це свідчить, що тема не тільки актуальна, але й контроверсійна, бо голоси поділялися майже наполовину „за" й „проти", при чому, побіч жіночих, були й чоловічі. Та не всі дискутанти зрозуміли інтенції мого виступу, тож дозволю собі скористатися з права відповіді, щоб дещо уточнити.

Пані Степанія Ворох із Нюарку пише: „. . . показ моди був організований не на те, щоб реклямувати й без того багаті фірми . . ." — то, виходить, п. Криштальський помилково подав назви французьких фірм? Щождо користей із такої роботи, то, здається, найкраще висловила громадську думку пані Франсіска Дахнівська з Шикаґо: „. . . скільки грошей витрачають наші пані на збагачення й „без того багатих фірм", а скільки на українську пресу та українську книжку?" . . .

Д-р Роман Миколаєвич із Гайд - Парку радить дискутувати на „відповідному рівні", щоб „врешті договоритися до чогось корисного". Саме це й було бажанням підписаної, але чи ми й справді договорилися до чогось? . .

Пані Олександра Терлецька зводить усю справу до допомоги, і орудує цифрами, а тим часом справа не в грошах, а в моральній площині! Хіба ж так важко зрозуміти, яку моральну шкоду несе українській еміґрації така діяльність? Прекрасно з'ясувала цю проблему пані Звенислава Захарчук із Філядельфії, яка поставила питання рубом: „. . . хто буде провадити наші дитячі садки, коли вчительки, які є, підуть на емеритуру?" Бо вчительки, які „зацікавилися професійною модою, пропали для нас у чужому морі".

Зовсім інші аспекти висуває пані Ольга Кононенко - Трофимовська з Бунтону. Вона приписує мені бажання зневажати людей, не подаючи ні одного мого зневажливого слова, що, зрештою, не перешкоджає їй самій писати про мене так: „Зразок того, як можна добре діло сплюгавити, образити тих, хто хоче комусь допомогти, виявити своє незнання справи, показала п-і Софія Наумович". І в цьому тоні вся її стаття. Не наслідуючи ні тону, ні способу дискусії пані Трофимовської, я постараюся все ж таки довести, як глибоко вона помиляється.

„. . . Як з гармати по горобцях, стріляє неналежними арґументами, згадує штучний голод в Україні, заслання селянства на північ, мільйони ув'язнених і ніби кричить . . ." — так переказує пані Трофимовська мої слова, а далі: „Вона забуває, що засланці ніяк не можуть полювати, а мучаться на порубі лісу . . ." Та хіба ж я писала, що засланці можуть полювати? Пані Трофимовська, очевидно, забула за „належний" арґумент із дослівною, а не перекрученою, цитатою!

Далі пані Трофимовська цитує з „розділу Секції Дружин" про ціль показів моди: „показати ширшому кругові громадянства, що українські стилісти творять креації не гірші, як чужі, та й українські модельки не крутяться перед чужими". Славно! Прекрасна ціль! Тільки . . . чому ж тоді Секція Дружин показує копії чужинецьких стилістів?

„Які підстави були у п-ні С. Наумович казати, що висококультурні дружини лікарів не читають книжок? . ." — питає пані Трофимовська, знову перекручуючи мою думку, замість точно її зацитувати. Адже я писала, щоб організаторки розказали „про якусь книжку, яка їх захопила, яку вони читають, і хотіли б поділитися враженнями . . ."

Одначе під кінець своєї статті пані Трофимовська піддає дуже добру думку про „переведення бойкоту експортових совєтських деревних виробів та вугілля, на яких дійсно може бути кров". Приєднуюся й пропоную СФУЖО розглянути це питання, тільки не розумію, чому виключити з бойкоту ці „російські рисі, соболі й брайтшванци", на яких є теж кров і піт сибіряків, — в тому числі й наших запроторенців, — яким москалі забирають ці дорогоцінні хутра й продають модницям на Заході?

Останній із дискутантів, а рівночасно й спричинник дискусії п. Роман Кришталььський виявляє деяку непоінформованість у справах моди. Постараюся дещо вияснити: в той час, коли Діор чи Баленсіяґа показують свої моди в Ню Йорку, — в Парижі вони вже є на „сольдах", тобто великі магазини випродують їх уже по дуже знижених цінах. Тож кожна парижанка, в тому числі й підписана, якщо забажає, може цими моделями користуватися. Але не дуже вони за ними вганяються, бо назагал у Парижі висміюють снобівство, хоч і користають із нього. Прикладом цьому може бути така сценка, яку передала недавно державна телевізія: одна фірма „от кутюр" (назв у французькій телевізії не подають, щоб не робити реклями!) вислала свою працівницю на „марше о пюс" (найдешевший базар старого барахла, дослівно „базар бліх") закупити стандартну конфекційну суконку, яка коштувала 10 франків. Фірма причепила до неї свій значок і продала за 300 франків . . .

Отож стаття п. Кришталььського викликала в мене не „жаль", а здоровий відрух протесту проти снобівства, яке може закоренитися серед наших людей із покращанням матеріяльних умовин і при таких сприятливих і заохочуючих обставинах, як покази моди з дорогими моделями чужинецьких, а то й ворожих, експонатів. І коли пані Захарчук називає це „деяким перечуленням у патріотичних нахилах", — то я цього не соромлюся і не відпекуюся. Було б непогано, коли б ми всі реаґували подібно на шкідливі прояви нашого громадського життя, — навіть із віддалі „5.000 миль". І треба в таких випадках таки нагадувати людям про наші національні втрати, — хоч пані Трофимовська цього не схвалює, — чи це буде геройська смерть генерала Чупринки, чи вандальський підпал київської бібліотеки — бо інакше наше еміґраційне життя переміниться на „пир під час чуми", коли житимемо переважно „розвагами" та „відпруженнями" . . .

Софія Наумович

Париж, Франція

Роман Завадович

БРИЛЯНТОВИЙ ЮВІЛЕЙ „ДЗВІНКА"

(1)

Про дві галузі літератури — для дорослого читача і для дитини можна сказати, що між ними є така різниця, як між дорослою людиною і дитиною: та сама мова, ті самі ідеї, але відмінний спосіб думання та відчування.

Обидві літератури, споріднені мовою та ідеями, різняться підходом до тем-сюжетів і заторкнутих проблем. У порівнянні із зрілою людиною в дитини все більш чи менш спрощене, обмежене, пересунене з площини реалізму-прагматизму в площину фантазії й тієї чарівної видумки, яку називаємо казкою. Але й доросла людина має свою казку-видумку, що називається поезія. Крім того, дитяча література має жанри, яких нема в літературі для дорослого читача — твори, що стоять на півдорозі між мистецтвом слова-мислі і знанням. Тому в ній надибуємо віршовані чи географічні нариси або й теми з практичного життя, природи й техніки, опрацьовані в популярній формі напівлітературних оповідань.

Є ще одна різниця — вік.

Література для дорослих постала кілька тисяч років тому майже одночасно з винаходом письма, а дитяча література — кілька соток літ тому. В Україні дитяча література з'явилася щойно приблизно сто років тому. Але так можна говорити лише при умові, що під літературою розуміємо те, що дійсно написане літерами-буквами. Перед писаною літературою була „література" неписана, усна традиційна словесність. Зберігалася вона не в книгах-бібліотеках, а в людській пам'яті й передавалася словами з покоління в покоління, з роду в рід, від старшого до молодшого. Це мати обох літератур — тієї для дорослих і дитячої. Чим глибше сягаємо в давнину віків, тим більше бачимо в ній елементу фантастичного, видуманого, нереального — такого, що відповідало наївній духовості людства на найнижчих щаблях культури. Це міт — казка.

Отже, можна сказати, що обидві літератури, дитяча і для дорослих, виводяться з спільного кореня, з казки.

Казка — це те, чим жила душа первісного примітивного суспільства, очарована явищами таємничого, незрозумілого їй світу. Людина дивилася на світ зачудованими очима дитини, анімізувала явища природи, поклонялася стихіям, сплітала в своїй душі реальне й фантастичне, дійсне й видумане, можливе й неможливе. Хто знає, може в її первісній душі казка була візією того, що мало здійснитися за тисячі літ — опанування світу людиною, уярмлення сил природи, чуда техніки.

Коли людство розвинулося інтелектуально й культурно, казка залишилася власністю дітей, а бабусі стали тими „живими збірками" казок, що причаровували й навчали унучат. Ось тут праджерело дитячої літератури, що вже тисячі років тому розвивала силу пам'яті й уяви маленьких слухачів, ознайомлювала їх з фактами життя, засівала юні душі першими зернами етично-моральних і естетичних уявлень, навчала пізнавати гарне й погане, добре і зле.

Писана дитяча література з'явилася в Европі щойно на переломі XVII-XVIII ст. Але це не значить, що в старовину світлі уми зовсім забули про духові потреби дітей. Дітям давали читати відповідні твори або їх уривки, вибрані з літератури для дорослих. Про те, що дітям читати, думали вже і Платон і Аристотель. Цікаво й дуже повчально для нас, що, на думку Платона, підбором відповідних лектур для молоді з грецької літератури повинна займатись окрема комісія, складена з людей не молодших за 50 років життя. Учений античного Риму Квінтиліян вимагав дітям і юнацтву давати твори „не другорядних авторів, як найзрозуміліших, а найкращих".

Окремішню дитячу літературу започаткували письменники, що самі були батьками.

Коли італійський поет Понтано заколисував свого сина ніжними колисковими піснями, то робив це не так із письменницьких, як з батьківських міркувань. Він був теж автором твору „П'ятиліток" про злобного духа-лісовика і про доброго Бога, що обдаровує пильних дітей яблуками й тортами. Інший піонер на полі дитячої літератури, француз Шарль Перро (1628-1703), написав свої „Історії", у яких клясично оформив такі тепер поширені казки, як „Сонна красуня", „Кіт у сап'янцях" та ін. Його „Попелюшка" переросла славою свого забутого „спонзора", викнувши у фолкльор усіх культурних народів світу, а далі з'явилась у театрі, фільмі, в телевізії, навіть використовується в торговельній реклямі, і донині не перестає чарувати мільйони дітей красою своєї фабули.

Коли в Европі перестали дивитися на дитину, як на „малого дорослого", враз із зростанням педагогічного досвіду з'явилися перші книжки й періодики, призначені для дітей і юнацтва. Наприкінці XVIII ст. Французька Академія нагородила впорядника дитячих збірників п. н. „Друг дітей" окремою нагородою, а на початку XIX ст. в Німеччині бібліографи зареєстрували вже коло 15 000 творів, призначених для дітей і доросту до 16 року життя. Поруч народної казки з'явилися підроблена під неї казка літературна, прозові й віршовані оповідання, сценічні твори тощо. Дитячі твори ілюструвалися та оформлювалися музично. Українські діти також виховувалися спочатку цілі століття на скарбах фолкльору, починаючи від чудових своєю ніжністю і красою колискових пісеньок, де виступають перші казкові персонажі, персоніфікації Сну та Дрімоти, і тварин з найближчого довкілля дитини.

Творцем модерної (друкованої) української дитячої літератури вважаємо Марка Вовчка (1834 - 1907), авторку низки оповідань для дітей. Найкращим своїм твором „Маруся", вона причарувала не тільки дітей своєї Батьківщини, але здобула теж особливе й непроминальне признання у Франції.

Піонером на полі дитячої української літератури був і Леонід Глібів (1827 - 1893), автор перших віршів для дітей і славнозвісних байок. Тут слід звернути увагу, що літературно - педагогічна діяльність Глібова (Діда Кенира) пов'язується з появою першого солідного дитячого періодика „Дзвінок" що почав виходити у Львові від січня 1890-го року. Саме тепер сповняється 75 років від часу появи цього журналу, якого працю і заслугу перед рідним народом можна назвати історичними.

Брилянтовий ювілей „Дзвінка" (дарма, що вибух війни в 1914 році припинив назавжди його появу) дає нам нагоду не тільки пригадати літературно - історичні та бібліографічні факти, але й поміркувати бодай коротко над справами життьового значення для кожної культурної спільноти, що дорожить своїм молодим поколінням.

Поява „Дзвінка" є для нас одним із доказів, що процес духового відродження народу, започаткований письменниками доби Шевченка й Шашкевича, досяг уже й наймолодшого покоління, хоч, покищо, тільки на інтеліґентському щаблі; що в провідних кругах уже дозріло зрозуміння особливого творчого впливу друкованого слова на молодь; що під будівлю національного виховання і свідомости покладено тривкий фундамент — творче друковане слово; що молоде українське покоління перестало бути „додатком" до старшого граомадянства і поступово ставало об'єктом його особливого піклування та першою проблемою народу, задивленого у візію кращого завтра.

(Далі буде)

ПАМ'ЯТАЙМО ТВОРЦЯ

В минулому десятилітті майже не було поважнішого концерту чи академії, де не виконували б якийсь твір Миколи Фоменка. Можна сказати, що дуже рідко композитор серйозної музики втішався такою великою симпатією поза вузькими колами мистецького світу, — як М. Фоменко. Його музика, як висловився д-р Зіновій Лисько, „визначається незвичайною чіткістю думок, ясним пляном гармонічного розвитку... в його композиціях відчувається щирість, тобто мистецька правда." Тому твори М. Фоменка зворушують і виконавців і слухачів, старших і молодих, для яких спеціяльно він любив творити.

11-го квітня, 1965 у залі Українського Інституту Америки в Ню Йорку, Український Музичний Інститут влаштував концерт в пошану пам'яті композитора М. Фоменка, члена дирекції та професора УМІ. Виконавцями були: дружина композитора, Ізабелла Фоменко-Курдидик, та відомі музики, в більшості учителі УМІ — Д. Каранович, Д. Кузик, М. Цісик, Є. Чапельська, Б. Марків В. Тритяк, Ю. Цибрівський, В. Цісик, З. Цісик. Концерт був, на жаль, невикористаною багатьма нагодою ще раз запізнатися з багатогранною творчістю М. Фоменка і також причинитися до фонду композитора.

Виконано 20 творів: 11 фортепіянових, скрипкових та вокальних композицій Фоменка. В програмі були рідко виконувані твори, як нпр. Струнний квартет В. Барвінського, мабуть виконаний в Америці вперше.

Зараз по смерті композитора в 1961 р., сформувався громадський комітет для упорядкування могили і творчої спадщини М. Фоменка. Комітет очолив проф. Володимир Цісик, який на концерті інформував присутніх про переведену працю. Нагробний пам'ятник роботи скульптора Сергія Литвиненка вже викінчується і до Зелених Св'ят має бути готовим до відкриття. Кошти пам'ятника 1.500 долярів, з яких вже сплачено 800. Неполагоджена фінансова сторінка нагробного пам'ятника відкладає здвигнення і другого живого пам'ятника — видання творів і евентуально статтей, рецензій та листування.

Довг на нагробнику — всього неціли 700 долярів.

Але куди більший і ще не сплачений довг українського суспільства композиторові. М. Фоменко щедро обдарував різні святкування, організації вартісними композиціями.

Мабуть немає нікого між читачами цих рядків, що не використав би з творів композитора, чи то укладаючи програму імпрези своєї організації, чи то в насолоді слухаючи цих творів. Ідею сплатити довг композиторові такими двома пам'ятниками висловив вперше д-р З. Лисько в прощальній промові на похоронах композитора: „Запевняємо, що віддано дбатимемо про те, щоб його твори вічно оживали, щоб вічно зворушували серця старших і молодших поколінь, щоб Фоменко ні тут на еміґрації, ні головно, в Україні — ніколи не вмер!" Ця заява зобов'язує.

Учителі УМІ зложили вже поважну суму. Слово тепер за Вами, читачі. Адреса голови комітету така:

95-26 — 92nd Street
Ozone Park, L.I., N.Y.

Здійснюючи це трудне, але велике діло, маймо перед уявою образ не тільки композитора, але і шляхетної милої людини, яка не мала для нікого терпких слів і не мала ворогів. Микола Фоменко за нас не забував. Пам'ятаймо ж про нього, про творця — композитора, про видатного українського музику!

Роман Савицький, мол.

ВИПРАВЛЕННЯ ДРУКАРСЬКИХ ПОМИЛОК

В дописі п. Богдана Ластовецького, секретаря 184 Відділу УНСоюзу у Ню Йорку, надрукованому в 79-му числі „Свободи" з 29 квітня цього року п. н. „На могилу бл. п. Дмитра Костинюка", прізвище Покійного складено помилково як „Костюк". І в заголовку і в тексті має бути Костинюк, так, як було в надісланій посмертній згадці.

* *
*

Прикра помилка трапилася також в заголовку статті проф. В. Іваниса про „30-ліття з дня смерти проф. Миколи П. Вікула". Замість у Празі, в цьому заголовку подано „у Вашингтоні".

Сиракюзи підготовляють Золотий Ювілей Українських Січових Стрільців

Громадський Ювілейний Комітет 50-річчя Українських Січових Стрільців підготовляє загальногромадське Свято для відзначення виступу українського народу до збройної боротьби за волю України. —

Свято почнеться Академією 9-го травня о год. 5 по пол. в залі УНДому. — В програмі намічені: апель молодечих організацій Пласту, СУМА і ОДУМ з прапорами в одностроях, промова письменника Михайла Островерхи з Ню Йорку, доповідь п-ні Сидорович на тему: „Українські жінки в рядах УСС" і мистецька частина, яку виконають дівочий і чоловічий хор „Сурма" під керівництвом З. Мягкого та інше.

Відбудеться декорування приявних на Святі УСС-ів пропам'ятною ювілейною відзнакою. — В часі Свята буде влаштована виставка творів письменника М. Островерхи.

Після Свята відбудеться бенкет в честь приявних УСС-ів, який улаштовує місцевий відділ Укр. Ветеранів під проводом полк. Ю. Ківерчука.

Свято влаштовує Діловий Комітет, зложений з делеґатів місцевих Товариств і Організацій і програмової Комісії, зложеної з 5 осіб під проводом З. Мягкого. — Комітет очолює президія і Почесні Члени: д-р І. Подюк і д-р Ф. Свістель.

Ювілейний Комітет просить всіх громадян м. Сиракюз взяти громадну участь у цьому небуденному загально-національному Святі!

І. З.

Пам'яті Антона Романчука

Згадуючи світлу постать артиста - маляра Антона Романчука в п'яту річницю з дня його несподіваної смерти, мимоволі схиляєш в тузі голову, і жаль повиває тугою, що невблаганна смерть вириває з-посеред нас таких людей. Жорстока доба обкрадає людські серця, робить їх загрубілими, і все менше стає серед людей справжніх людей з добрими серцями, з чулим серцем, любов'ю до всього гарного і правдивого. Зустріч з такою справжньою людиною дарувала мені доля на чужині в особі Антона Романчука. Він був артистом — мистцем як зовнішнім своїм виглядом так і всім складом своєї душі.

Мистецтво ошляхетнює людину, робить її людянішою і кращою. Він був живим втіленням цієї істини. Його мистецька творчість в нормальних умовах серед рідного становила б дорогоцінний скарб духовного і культурного збагачення України. Можливо, що це колись і станеться і прийдешні покоління нашого народу знайдуть у своїх мистецьких ґалеріях і музеях твори, між якими буде позначено ім'я: Антон Романчук. А щоб це сталося, хай згадка про цю світлу постать обернеться в турботу про його мистецьку спадщину, про її збереження і охорону.

Петро Голубенко

Письменницький з'їзд у 75-ліття „Дзвінка" в Торонті 29-30 травня

В історії нашого видавничо-літературного руху особливе місце займає львівський журнал „Дзвінок", оснований саме 75 років тому педагогом-письменником і ученим етнографом В. Шухевичем. Видання журналу перебрало Українське Педагогічне Т-во „Рідна Школа", і журнал появлявся безперебійно 25 років аж до вибуху 1-шої світової війни. У цьому журналі для дітей і молоді скупчилися майже всі тодішні письменницькі сили всієї України з І. Франком, Л. Українкою, Л. Глібовим на чолі. У „Дзвінку" появилися вперше такі твори нашої літератури для дітей і молоді, як „Лис Микита" Франка, ряд відомих байок Глібова, поема „Роберт Брюс" і казки Л. Українки, славна „Харитя" М. Коцюбинського і цілий ряд інших творів багатьох наших письменників.

Для відзначення ювілейного року — 75-ліття „Дзвінка", Об'єднання Працівників Дитячої Літератури ім. Л. Глібова проголосило вже окремий літературний конкурс на оповідання дітям, а в днях 29-30 травня ц. р. відбудеться в Торонті письменницький з'їзд, в програму якого ввійде студійна конференція, присвячена проблемам нашої літератури для дітей і молоді, заг. збори ОПДЛ і два авторські вечори — перший 29-го травня для громадянства, а 30-го травня для шкільної молоді. Під час з'їзду буде виставка сучасної української мистецької графіки-ілюстрації дитячої книжки, а теж „ярмарок книжки" з автографами письменників.

З'їзд-конференція і збори та авт. вечори відбудуться в залях Інституту св. Володимира в Торонті, при вул. Спадайна ч. 651, де, до речі, є й нічліґові кімнати для позамісцевих учасників.

На час з'їзду появиться окремий, перший такого роду в нас збірник, присвячений справам літератури, мистецтва й виховання.

Підготовою письменницького з'їзду-конференції займається Управа Об'єднання Працівників Дитячої Літератури і окремий Комітет, створений з прихильників ОПДЛ.

Управа ОПДЛ просить цим шляхом українські товариства і установи в Торонті не влаштовувати в цих днях інших імпрез, а до участи запрошує українське місцеве громадянство, молодечі Оргнізації і рідношкільну молодь з їхніми педагогами.

Б. Г.

З НАШИХ БУДНІВ

СВЯТО НАУКИ

Низенько клонюся й схиляю голову в пошані перед деякими сеньйорами нашої науки, чи то вони є членами першої, чи другої нашої Академії (а котра перша, це всі добре знають). Хоч і тягар літ та накопичене знання пригнули до землі їхні достойні постаті, а срібна паморозь припорошила чуби, інтелект їхній, значиться ум, працює надалі блискуче та безперебійно, а пам'ять в декотрого з них просто таки фантастична!

Ось, недавно, на пленарній конференції промовляв один такий капацитет, а то, можна б сказати, геній, хоч уродженець Західньої України, до речі сказавши. І щоб ви подумали?.. Перед своєю доповіддю цей типовий галицько-руський вчений привітав усіх членів президії та деяких визначніших гостей серед публіки східньоукраїнським звичаєм — по-імені і по-батькові! Значиться, — дозвольте привітати вас, Юрію Володимировичу, і вас, Григорію Костевичу, і вас Дам'яне Митрофановичу, і вас, розуміється, Архипе Серафимовичу!..

Публіка, знаєте, сиділа, мов заворожена, лиш тут то там дехто тихенько ахнув з дива: як же це так, мовляв, західняк, галичанин, а так гладко, безошибочно рецитує всі імена та й ще по-батькові, якби їх мав накручені на платівочці, і ні-разу вам не затнеться!.. Брешу, затявся раз, та це, власне, не на чоловічих іменах, а на жіночому, коли, згинаючись в ґраціозному поклоні перед одною мисткинею, сказав: „Вітаю вас, Клавдіє Кондратівна!" — і вже поплив далі по бистрині привітальній, як тут, із залі, симпатичний такий, трохи басовий голосок, перебив його словами:

— Вибачте, професоре, але в нас, на Україні, жінок теж величають по-батькові, а не по-чоловікові та ще й з першого подружжя!

Розуміється, тут шановний доповідач, колишній бувалець львівських та віденських сальонів, елеґантно вийшов із ситуації, себто, чарівно посміхнувшись, сказав: „Пардон, дорога пані, але як ся дивлю на вас, на вашу, не заторкнену зубом часу, вроду, то мені ся мішають всі імена, жіночі з чоловічими!" Публіка привітала цю репліку градом оплесків, а шановний доповідач приступив до теми, надзвичайно інтересної, хоч заголовок доповіді просто якось вискочив мені з голови.

Ну, після доповіді, як звичайно, зв'язалася жвава дискусія, цікава тим, що дискутанти, фактично, не зачіпали самої теми, а всі в один голос вихваляли професора за його соборницький курс і настанову до проблеми української науки в екзилю, що проявилась саме в тому, що достойний сеньйор науки визубрив на пам'ять імена та по-батькові всіх своїх східньоукраїнських колеґ з обох Академій! Всі щиро вітали професора з цим його досягненням і ціла пленарна конференція була б напевно обернулася в одне велике свято нашої науки, якби шановний доповідач присвоїв був собі також правильну українську вимову, тобто визубрив ці нещасні наголоси так акуратно, як запам'ятав собі батьківські імена колеґ...

Ну, та проблема наголосів і правильної вимови серед діячів нашої науки та культури, це окреме, дуже складне питання, якому прийдеться колись присвятити окремого фейлетона.

ІКЕР

КІНЕЦЬ ОДНОГО ФЛІРТУ

(Продовження із стор. 2-ої)

християнська демократія, подібно як і арґентинська, проти будь-яких протикомуністичних репресій, і навіть довго була за співпрацю з ними, доки комуністи не вдарили по витягненій до них християнсько - демократичній руці.

Ще на початку 1962 р. (на основі доповідей Фрея й Томіча на Колюмбійському університеті) виглядала зовсім правдоподібною виборча коаліція християнської демократії з комуністами та їхніми соціялістичними поплентачами. Не дійшло до неї у першу чергу через ароґантську поставу комуністів, які були готові допустити християнських демократів до своєрідного народного фронту, лиш у подібній ролі, яку прийняли соціялісти. Але, навіть зрезиґнувавши з виборчої коаліції християнсько - демократична партія підкреслювала в офіційному комунікаті: „Сходимося щодо необхідности усунути капіталістичні основи національної економіки. Розходимося в тому, що комуністи й соціялісти назагал лише настоюють на необхідності змін, але не з'ясовують чітко засобів, якими думають здійснити ті зміни... Коли йдеться про працю над основною соціяльною реформою... соціялісти й комуністи можуть, думаємо, співпрацювати в тому ділі, як це вже робили в Чіле та в інших країнах".

У ході передвиборчої боротьби комуністи й соціялісти щораз виразніше „показували роги", а згодом почали „з'ясовувати засоби, якими думають здійснити зміни", і то щораз чіткіше. В часі між президентськими та парляментарними виборами, коли християнська демократія творила в Конґресі меншину, марксисти об'єдналися в опозиційний бльок з крайньою правицею, щоб унеможливити ті „зміни" щодо яких вони буцімто були згідні з християнською демократією. Коли ж дальша обструкція стала неможлива після того, як Фрей здобув власну парляментарну більшість, марксистський вовк скинув демократичну овечу шкуру і заграв у відкриті карти, намагаючися революційним шляхом повалити конституційного президента, вибраного спектакулярною більшістю, не зважаючи на схожість об'єктивів, що їх підкреслював наведений християнсько - демократичний комунікат.

Будемо ближчі правди, коли, замість „не зважаючи на", напишемо „з огляду на". Марксисти розвивають підривну акцію проти Фрея з тих самих мотивів, які схилили їх до боротьби не на життя, а на смерть проти Бетанкура. Фрей, подібно як і Бетанкур, дає хліб разом із свободою, Кастро пропонує хліб лише взаміну за свободу.

ПОДЯКА

З Божої Волі, в дні 30 березня 1965 року, в Дітройті, відійшла у вічність по довгих і тяжких терпіннях моя Найдорожча Дружина

учителька Галина Білоус

Цею дорогою дякую всім, а передовсім Вп. Панствам Вариводам, Баранам, Крупякам і Маріяшам, що в довгій хоробі Покійної відвідували її і приносили слова розради а оо. В. Яремакові і І. Прокоповичові за відправлення Парастасу і Панахиди.

Моя велика вдячність 14-му Відділові УЗХ за віддання останньої прислуги Покійній в погребовім заведенню і всім, що взяли участь в Панахиді, жертвували квіти а також Служби Божі за душу Покійної.

Сердечно дякую всім, дуже численним, Друзям, Приятелям і Знайомим, що різними дорогами передали мені співчуття а також за грошеві пожертви на різні цілі замість квітів на могилу моєї Дружини.

О. Тарасові Дурбакові, пароxові Акрон, Огайо, дякую за останні похоронні обряди, за пращальну промову і відпровадження Покійної на місце вічного спочинку. Дякую також всім Знайомим і незнаним Приятелям з Акрону за віддання останньої прислуги Покійній.

Сердечне Спасибіг родині Покійної а передовсім сестрі п. Уляні Білецькій, її чоловікові д-рові Володимирові, сестрінці п. Галі Мартинюк і її чоловікові д-рові Евгенові за їх велику поміч в часі хороби і смерти моєї Дружини.

Прошу Вас всіх згадати деколи Покійну а я буду просити Бога, щоб доля хоронила Вас від удару, якого я зазнав цього року.

В пошану для моєї Найдорожчої Дружини складаю 50 дол. на будову дому для Музею-Архіву в Дітройті і 25 дол. на видавництво книжок для нашої молоді.

ІВАН — чоловік.

ОСТАП КЛИМКОВИЧ

(3 XII 1899-13 II 1965)

І знову не стало в живих одного з тих, які зі зброєю в руках боролись під час визвольних змагань за Самостійну, Соборну Україну.

Остап Климкович прийшов на світ 3 грудня 1899 р. в родині Осипа та Юлії з Мацуків, міщан у Жидачеві в Західній Україні. По закінченні народньої школи в Жидачеві батьки післали Остапа до державної української гімназії в Станиславові, де вписався він до Пласту. Тому не дивним було його зголошення до Українських Січових Стрільців з вибухом першої світової війни. Але внаслідок обмеженого числа добровольців, його не прийняли.

В хаосі першої світової війни попав до австрійської армії, пережив страхіття на італійському фронті в Альпах, з якого по капітуляції Австро-Угорщини вернувся до Жидачева і негайно зголосився до Української Галицької Армії.

В її рядах ділить долю і недолю як молодий хорунжий УГА — пройшовши широкий шлях знад Дністра до Дніпра.

Вернувшися з війни, негайно взявся до культурно-освітньої і суспільної праці як кооператор у Жидачівщині та Журавенщині, виконуючи одночасно обов'язки зв'язкового в Українській Військовій Організації.

Остап Климкович

Сповнений твердої віри у світле майбутнє української нації Остап Климкович організував хори і проводив ними, організував драматичні гуртки аматорів, основував читальні „Просвіти", кооперативи словом працював невтомно в українських товариствах і організаціях. Одночасно вчився та склав іспит зрілости в гімназії „Рідної Школи" в Рогатині, завершуючи середню освіту.

Осінню 1927 р. записався на студії права та політичних наук в університеті у Львові. Немаючи змоги закінчити правничих студій внаслідок постійних переслідувань польської поліції Остап закінчив з відзначенням Торговельно-Кооперативний Курс при Матірньому Т-ві „Просвіта" і Головній Управі Рідної Школи.

З того часу працював постійно в Повітових Союзах Кооператив: Стрию, Городенці, Обертині і став директором Союзу Кооператив у Самборі.

В 1933 р. одружився з донькою о. Павла і Марії Чехут-Софією.

Софія Чехут, діставши тверду заправу в національно-суспільній та виховній праці в батьківській хаті і в „Пласті", стала правою рукою і невтомною співробітницею свого чоловіка Остапа.

Обоє кинулися у вир суспільно-виховної та культурно-освітньої праці. Не диво, що обоє наражені на постійні переслідування польської поліції.

Напередодні другої світової війни дир. О. Климкович був арештований 29 серпня 1939 року та засланий до концентраційного табору в Березі Картузькій за свою жертвенну працю в Самбірщині. Тільки швидкий упадок Польщі допоміг йому вийти 17 вересня на волю.

З Берези Картуської вдалось дир. О. Климковичеві щасливо добитись почерез Східню Прусію до Кракова та переслати вістку дружині Софії з двома синками: чотирирічним Юрієм і трирічним Богданом, яким удалось 19 грудня 1939 року перейти „на зелено" тодішній совєтсько-німецький кордон і добитись до Кракова.

В 1940 р. О. Климкович переїхав до Сянока до праці в Лемківському Окружному Союзі Кооператив як один з його директорів. В Сяноці організував і вчив в торговельній школі та включився в працю українських організацій. З вибухом німецько - большевицької війни О. Климкович вернувся до —Жидачева, де став начальним директором Повітового Союзу Кооператив. І знову крім своєї фахової праці відновив культурно-освітню та харитативну діяльність.

Перед другою окупацією большевиками західніх земель України в 1944 р. дир. О. Климкович покинув з родиною рідні землі назавжди.

Добився щасливо до Відня, опісля до табору в Ляндеку, звідкіля 22 травня 1948 р. переїхав до Едмонтону заходом п. Ф. Татчина, власника „Кепітал Пекерс" в Едмонтоні.

Заробляючи на прожиток родини спершу фізичним робітником, став пізніше до праці як книговод у бюрі Я. Масцюха, після чого почав працювати самостійно як книговод. В Едмонтоні О. Климкович включився в зорганізоване життя українців у Канаді, проводив короткий час хором Українського Народного Дому та підготовив численні вистави. Однією з перших була вистава історичної драми „Зрада", що її поставив режисер О. Климкович з молоденькими пластунами з новозаснованої Пластової Станиці, до зорганізування якої довела теж і пл. сен. Софія Климкович, працюючи в ній виховницею та учителькою в рідних школах при УНО та церкві св. Юрія Переможця аж до наших днів.

Був теж активним членом Братства УСС, Стрілецької Громади, одним з основників Пласт-Прияту, Комітету Сприяння УНР та працював в управі відділу КУК в Едмонтоні. Активно працював теж в церкві св. Юрія Переможця як голова комітету придбання фондів на будову рідної школи і діждався того, що гарний одноповерховий будинок рідної школи є прикрасою не тільки церкви св. Юрія Переможця, але й першою українською школою в едмонтонській епархії.

Його заходом влаштовано свято з нагоди 30-річчя Української Стрілецької Громади в Едмонтоні в 1958 р. Він приймав зорганізовану участь з членами УНО та УСГ у відслоненні пам'ятника Т. Шевченкові в 1961 р. у Вінніпегу і довів до відзначення 35-річчя УСГ, посвяченням її прапора в 1963 р. Не диво, що О. Климкович був люблений всіма, хто тільки його знав.

Всі шанували його за шляхетність, обов'язковість, толерантність і соборницький підхід до національно-суспільних і церковно-релігійних справ української спільноти.

І здавалось би, що, здобувши власний варстат праці та виховавши обох синів, тільки б жити і працювати.

Але страшна недуга підточувала непомітно організм О. Климковича і в суботу 13 лютого 1965 р. не стало в живих невтомного і заслуженого національно-культурного робітника та вірного подруга і зразкового батька, який віддав Богові душу в лікарні „Дженерал Госпітал".

На панахиду у вівторок, 16 лютого, прибуло поверх 1200 осіб, щоб віддати останню прислугу Покійному. До панахиди стануло панотці: радник П. Смик, парох церкви св. Юрія о. В. Тарнавський та о. д-р Є. Камінський, під час панахиди співали два об'єднані чоловічі хори: „Дніпро" та УНДому під проводом Р. Солтикевича. Почесну сторожу з прапорами біля домовини Покійного держали хорунжі УСГ та Братства дивізійників УНА, з головами, управами і членами обох організацій українських комбатантів.

Похорон відбувся в середу 17 лютого з церкви св. Юрія в Едмонтоні при участі безлічі народу, хоч це був робітній день. До Заупокійної Служби Божої стануло: синкел Едмонтонської епархії о. д-р В. Лаба, радник П. Смик і парох о. В. Тарнавський, співали знову об'єднані хори.

Біля домовини, покритої синьожовтим прапором, почесну сторожу держав увесь час хорунжий УСГ М. Слюзар з прапором, що його проєктував О. Климкович, і тепер ним віддано останній салют Покійному. Покійного попрощав у церкві о. парох В. Тарнавський, на цвинтарі св. Михайла п. Ф. Татчин від односельчан і знайомих.

Заходом УНО відбулась по похороні тризна, господарем якої був Ст. Грох. Під час обіду промовляв від Братства УСС побратим зброї Покійного д-р М. Росляк, від парафії св. Юрія о. парох В. Тарнавський, від родини син Богдан, який подякував усім за участь в заупокійних Богослуженнях, похоронах, за вінки, цвіти, допомогу в організуванні похорону та обіду, зокрема голові УНО інж. С. Мандриці проф. Б. Боцюркову за прощальну промову під час панахиди від УНО та братніх організацій, пп. М. Пріцезі, Ст. Грохові та М. Топольницькому. На бажання родини замість квітів на могилу сл. п. О. Климковича приятелі і знайомі жертвували 500 дол. на український католицький університет у Римі, що його організує Їх Блаженство кардинал Кир Йосиф Сліпий, а під час похоронного обіду 80 дол. на українську пресу.

Хай же вільна земля Канади буде пером Покійному.

М. Х.

Український Клюб при Темпел університеті

Кожного року під час Різдвяних свят Темпел університет влаштовує традиційну спільну вечерю т. зв. „Вайт сапер", на яку сходяться американські студенти і студенти різних національностей, щоб відзначити цей святочний час. Такий вечір відбувся 17-го грудня, 1964 р., і в якім Український Клюб при університеті мав можливість перший раз познайомити чужих студентів з фрагментом української культури, з колядою. Треба згадати, що Український Клюб був єдиною національною організацією, що брала діяльну участь в цьому прийняттю.

До святочної вечері засіло 400 осіб, включно з президентом університету — д-ром Гледфелтером, всі декани та професори. Після формального відкриття та привітів відбулася Різдвяна мистецька програма, в якій Український Клюб відспівав в'язанку колядок. — „Нова радість стала", „Добрий вечір тобі", і „Дивна новина".

Голова Українського Клюбу, Володимир Карпинич, завдяки котрому цей виступ відбувсь, привітав святочну громаду та подав пояснення кожної колядки. Під диригентурою проф. П. Куриленка, хор з чуттям відспівав колядки. Цей виступ зробив миле враження на публіку. Присутні з захопленням подивляло барвисті українські блюзки, в яких були вбрані наші студентки.

Коли члени уставлялися до знимки, президент університету приступив і з захопленням ґратулював клюбові за оригінальний виступ; подивляв красу української вишивки, та розпитувався про її мистецьке виконання. В розмові президент сказав, що виступ клюбу був для нього милою несподіванкою і найцікавішою точкою цілого вечора. Президент попросив стати разом з українськими студентами до знимки, котра залишиться йому пам'яткою з цього зворушливого вечора.

Люба Лукасевич
Леся Старух

● **Канадійський міністер закордонних справ Пол Мартін** заявив, що Канада підтримуватиме дальші зусилля 17-ох невтральних країн, які на своїй конференції у Београді 17 березня ц. р. звернулись були з закликом до мирного закінчення війни у Південному В'єтнамі. Пол Мартін прибув до ЗДА і мав в минулий вівторок довгу нараду з генеральним секретарем Об'єднаних Націй У Тантом.